

Kalachakramandalan

– en karta över ett exoteriskt och esoteriskt universum

Inom den tibetanska buddhismen förekommer en lång tradition av att framställa sandmandalor. En mandala består av pulvriserad marmor, ädelstenar, örter och kryddor med vilket munkarna skapar ett fantastiskt och komplicerat verk. När mandalan har tjänat sitt syfte, till exempel under en bön, så sopas den ihop och läggs i en urna. Detta är en tydlig visuell form av en av buddhismens främsta grundstenar – förgänglighet.

TEXT: MIA KÖRLING * FOTO: ZTEFAN BERTHA

ATT NÅGOT SOM KRÄVER så pass mycket tålmod, utbildning och tid och trots sin visuella skönhet helt utplånas efter en kort tid ligger långt borta från många vanligt förekommande värderingar i väst. Och det är nog just det som är så fascinerande med sandmandalan, att den inte har något materiellt syfte utan fungerar som utgångspunkten för viktiga buddhistiska ritualer och väcker frågor om mer andliga eller icke-materiella aspekter. Det finns många olika sandmandalor med skilda syften och en av dessa är Kalachakramandalan som

konstrueras när Kalachakrainitiationen utförs på olika platser i världen.

Man kan utgå från att Kalachakramandalan egentligen är en tredimensionell representation av universum, som fysiskt återges genom applikationen av färgade sandpartiklar. Beträktaren upplever en tvådimensionell mandala där Kalachakragudomen är centrerad i mandalans mitt, tillsammans med sin komplimenterande kvinnliga aspekt. Mandala betyder på sanskrit ”sektion” och det hänger samman med att alla mandalor generellt består av

en tvådimensionell cirkulär symbol uppdelad i sektioner som representerar olika sammanlänkade koncept. Det tibetanska ordet för Mandala är Kilkhor och kan förklaras som ”centrumet av cirkeln med externa väggar och omgivande miljö”.

Det är viktigt att betona att mandalans syfte är ett helt annat än att enbart fungera för konstnärlig njutning. Han helighet Dalai Lama har förklarat detta på följande sätt:

”Kalachakrasystemet var ett av de sista och mest komplexa tantriska systemen att

Mandalan förbereds under en vecka men får bara vara kvar så länge den tjänar ett syfte under en bön eller ritual. Därefter tillintetgörs den genom att sanden borstas in mot mitten och samlas i en urna. Urnan tas sedan till ett vattendrag och pulvret hålls ut för att återföra materialet till naturen och sprida goda intentioner.

föras över till Tibet från Indien. På senare år har många västerlänningar bekantat sig med den här traditionen då många lamor gett initiationen till större grupper. Jag har själv gett den i västerländska länder samt i Indien och Tibet. Sådana initiationer ges med utgång från en mandala, den heliga residensen med dess inneboende gudomligheter, ofta avbildade i grafiska former. Även om en del kan förklaras helt öppet så är många sammansvetsade med tantriska doktriner som normalt förmodas att vara hemliga. Följaktligen har många spekulativa och misstagna tolkningar cirkulerat runt bland människor som enbart tolkat dessa som konst eller utgått från opålitliga källor. Eftersom missförstånd är mer skadliga än att introducera delar av den esoteriska läran har jag uppmuntrat en större öppenhet för att beskriva mandalas.”

RENT FYSISKT SÅ förbereds sandmandalan under en veckolång period, oftast av munkar från ett särskilt kloster som har utvecklat konsten tillsammans under en lång tidsperiod. Även om den kallas sandmandala så används flera olika material där konsistens och gynnsamhet av materialen spelar in. Pulverformig sten som marmor, frön, aromatiska örter, kryddor och ris, ädla juveler och blommor är alla bland de ingredienser som kan användas även om

det oftast i slutändan är sand från ädelstenar som är den primära ingrediensen.

Sandmandalan kan ta, utöver förberedelser, allt från tre dagar till över en vecka att utföra. Mönstret utarbetas från mitten och bakåt, och konstnärerna som vanligtvis är runt åtta stycken arbetar sig utåt genom ett spiralformat system.

Genom att använda metaltrattar, kallade *chak-pur*, fyllda med de olika färgade materialen växer mandalan fram. När dessa trattar med tandade ytor styrs med metallstavar skapas vibrationer som får sanden att flöda likt flytande vätska. Det bidrar till att invecklade effekter och mönstert kan tas fram på det här sättet; till exempel en linje kan ritas ut genom en tunn kurva som avsmalnar i en punkt vilket i ett flertal av dessa påminner om havsvågor eller ett böljande moln.

Mandalan byggs upp av en serie med väggar arrangerade i ett koncentriskt mönster som leder mot mitten, befolkade av gudomligheter, djur, människor och andra förkroppsligade koncept som representeras två-dimensionellt. Varje enskild aspekt av mandalan har en mening: t.o.m. det återkommande mönstret som upptar mandalans yttre kant och består av fyra grundmönster representerar fyra aspekter av psyket som måste överskridas för att nå klarheten i sinnet vilket krävs för att gå

vidare till nästa omloppsbanas upplysning. Ingenting är godtyckligt i utformningen av sandmandalan. All denna kunskap finns inom det kollektiva minnet hos gruppen konstnärer som framför sig ser en konkret, tredimensionell struktur som innehar höjd och djup.

NÄR MANDALAN HAR konstruerats behålls den enbart så länge som den tjänar ett syfte som medelpunkt för bön eller rituella ändamål. Därefter utförs tillintetgörandet av mandalan. Processen genomförs av konstnärerna som sveper en del av sanden över mandalan in mot centrum. Det som därefter återstår är en hög av grått pulver. Detta som blivit välsignat genom ritualer och genomsyrats med metta och goda intentioner placeras sedan i en urna vilken tas till ett vattendrag eller flod där pulvret hålls ut. Den koncentrerade essensen skänks där till naturens flöde och universums flöde för att främja alla levande varelser. En tibetansk lama beskriver att man genom att tvätta ansiktet i floden samtidigt som man uttalar ett heligt mantra medför att den främjande kraften förs vidare till de varelser som kommer i kontakt med vattnet. Man kan beskriva det som att de goda gärningar, intentioner, medkänsla och böner som samlats i mandalan fördelas för att främja hela världens välbefinnande. *